

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ ТА ПЛАНУВАННЯ»

Сучасні умови функціонування вітчизняних підприємств характеризуються затяжною фінансово-економічною кризою, політичною нестабільністю, зростанням рівня невизначеності зовнішнього середовища, загостренням конкуренції, неспроможністю забезпечення високих результатів господарської діяльності тощо. Тому діяльність підприємства повинна бути спрямована не лише на виживання в умовах конкуренції, але й на процес безперервного розвитку. Все це вимагає пошуку та застосування ефективних інструментів управління підприємством. Важливим процесом, спрямованим на вирішення перелічених вище завдань, є економічний розвиток.

У загальнотеоретичному аспекті дефініція «розвиток» відбиває характер змін, що проводяться на підприємства [2]. Тобто, це є послідовністю переходу соціально-економічної системи підприємства від одного стану до іншого з моменту його виникнення до моменту ліквідації. Розвиток підприємства можна охарактеризувати як незворотній процес, який забезпечує некеровані чи керовані переходи від одного стану об'єкту до іншого через процеси змін. Унікальність кожного конкретного економічного стану підприємства забезпечується неможливістю повного повторення різноманітності, якості, кількості та сили впливу факторів, які його визначили [3].

Богацька Н.М. під підприємством розуміє провідний і важливий елемент сучасної економіки, який забезпечує ринок товарами та послугами, сприяє розвитку здорової конкуренції, задовольняє потреби споживачів. Його діяльність базується на власній ініціативі підприємця, на його страх та ризик та має на меті отримання прибутку [1].

Кожне підприємство функціонує в фінансовому середовищі, тому обов'язковими умовами є фінансова стабільність підприємства та стійкість, що забезпечується фінансовим менеджментом даного підприємства [5]. Запасна Л.С. вважає, що аналіз сутності підприємства дозволяє констатувати, що підприємству в найбільшій мірі властиві характерні риси організації як соціально-економічної системи, таким чином в рамках дослідження логічним є розуміння підприємства як синонім організації [6].

Розвиток підприємства повинен здійснюватися так, щоб всі зміни, що відбуваються на підприємстві, в його технологічному комплексі, виробничій, інноваційній і організаційній і управлінській діяльності дозволяли зберігати і покращувати рентабельність і стабільність, а також інші характеристики, відповідаючі розвитку підприємства.

Економічний розвиток являє собою економічний процес, елементами якого є:

- 1) економічне зростання, що здійснюється внаслідок структурних змін в економіці і забезпечує збільшення валового внутрішнього продукту й доходу на душу населення;
- 2) економічний занепад.

Економічний розвиток — незворотні, спрямовані, закономірні (кількісно-якісні та сутнісні) зміни економічної системи (у нашому випадку підприємства) в довготерміновому періоді, що відбувається під впливом економічних суперечностей, потреб та інтересів, зумовленість яких характеризується дією основних законів діалектики, що не виходять за межі глибинної внутрішньої сутності такої системи [1, с. 203]

Економічному розвитку також притаманні керованість, цілеспрямованість, вимірюваність. У даному визначенні не говориться про якісні зміни системи, які є безпосередньою ознакою розвитку, його ключовою характеристикою. Ця характеристика розвитку, в першу чергу, є тим, чим він відрізняється від економічного росту.

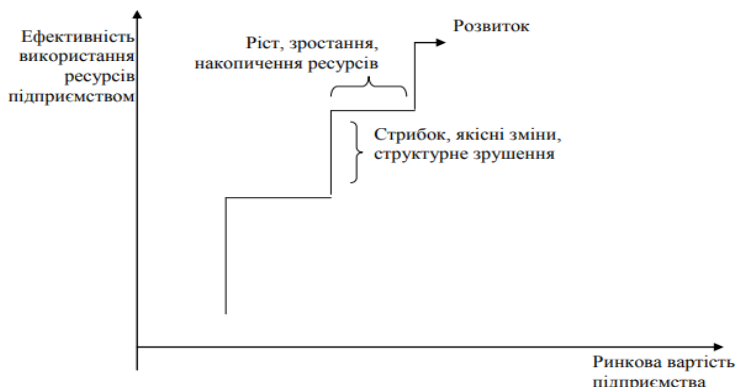

Рис.1 Взаємозв'язок складових економічного розвитку [7]

Можливі стратегії розвитку підприємства лежать в дуже широкому діапазоні:

- 1) Інтенсивне зростання і збільшення продажів. Реалізація стратегії інтенсивного зростання пов'язана з послідовним здійсненням декількох фаз, що відрізняються різними методами управління підприємством.
- 2) Розвиток продукту. Характеристики розробленого продукту збігаються з вимогами ринку, отже, продукт необхідно удосконалювати, пристосовавши до потреб.
- 3) Розвиток ринку. Ринок не обізнаний про якість нового товару, існують нові, раніше не охоплені, але потенційно цікаві сегменти ринку.
- 4) Диверсифікація. Необхідність проведення диверсифікації викликано проблемами, що є наслідком несподіваних змін в зовнішньому середовищі, коли підприємство вимушене поспішно змінювати ринкову стратегію,

почати здійснювати новий вид діяльності, виробництво нових видів продукції, змінювати спрямованість інвестиційної діяльності. Головне завдання диверсифікації – підвищити стійкість підприємства за рахунок можливості маневру ресурсами.

5) Інтеграція: горизонтальна інтеграція, об'єднання між конкурентами; вертикальна інтеграція, об'єднання по ланцюжку виробник-споживач. Формування стратегії економічного розвитку підприємства в умовах глобалізації проходить тривале опрацювання залежно від видів діяльності, потреби в них, політики держави, сформульованих прогнозів, доктрин, концепцій, сценарних умов, програм всіх рівнів управління.

Виходячи, з цього формується місія підприємства, при виборі якої будь-яка стратегія має бути оцінена з позиції соціально-економічної ефективності.

При дослідженні розвитку підприємств необхідно враховувати як внутрішнє, так і зовнішнє середовище його діяльності.

Отже, успішний розвиток підприємства залежить від значної кількості факторів, що нерідко впливають у протилежних напрямках. Тому аналіз та оцінку показників розвитку необхідно здійснювати з врахуванням впливу умов та чинників, що визначають конкурентоспроможність підприємств та впливають на їх економічний розвиток.

Список використаної літератури:

1. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т. 1 / за ред. С. В. Мочерного. — Львів: Світ, 2005. — 616 с.
2. Ілляшенко С. М. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці / С. М. Ілляшенко (заг. ред.). – Суми : Університетська книга, 2005. – 582 с.
3. Ашмарина С.И. Развитие системы управления организационными изменениями на промышленном предприятии / С. И. Ашмарина, Д. М. Калимуллин–Самара : СамНЦ РАН, 2008. – 154 с.
4. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т. 2 / За ред. С.В. Мочерного. — Львів: Світ, 2006. — 568 с.
5. Ситніченко В., Кисельова Г. Сучасні системи менеджменту – основа сталого розвитку підприємства // 10. Стандартизація, сертифікація, якість. – 2004. - №3. – с.59-61
6. Масленникова Н.П. Управление развитием организации. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с.
7. Коненков Р. А. Диагностика качества экономического роста и развития предприятия, — Волгоград: Волгоградская правда, 1988. — 112 с.